

Universitatea din Iași, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice Departamentul de Filosofie, organizează în luna noiembrie Colocviul național al Centrului de Hermeneutică, cu tema, Tensiuni ale dreptății: între subiectivitate și normativitate.

Colocviul național al Centrului de Hermeneutică

Fenomenologie și Filosofie practică,

Ediția a VII-a, Iași, 12-13 noiembrie 2015

Organizator : asist. univ. dr. Cristian Moisuc

Consiliul științific al colocviului:

Prof. univ. dr. Ștefan Afloroaei, Prof. univ. dr. Petru Bejan, Lect. univ. dr. Corneliu Bîlbă, Conf. univ. dr. George Bondor, Prof. univ. dr. Carmen Cozma, Conf. univ. dr. Ilie Fârte, Conf. univ. dr. Alexandru Tofan, Lect. univ. dr. Viorel Țuțui

Tensiuni ale dreptății: între subiectivitate și normativitate

Văzută ca „virtute perfectă” (Aristotel) și preeminentă în arhitectonica virtuților, sau ca „virtute de căpătâi a oricărei societăți” (John Rawls), dreptatea este operatorul care exprimă cel mai bine sensul social al conjuncției „subiectul și lumea” (Nietzsche). Dreptatea include și exclude, afirmă și neagă, vindecă și rănește, atrage și respinge, unește și dezunește. Dreptatea are o natură dublă: „în măsura în care se raportează la alții, ea este dreptate, iar în măsura în care este o dispoziție habituală propriu-zisă, este virtute” (Aristotel, Etica Nicomahică). Astfel văzută, dreptatea își revelează întreaga valoare de concept filosofic: ca interiorizare a unui sistem de norme și „grijă față de sine” (Foucault), ea constituie fundamentul procesului de constituire a subiectivității; ca virtute socială, ea deschide calea spre comunitate și spre alteritate.

Ar fi excesiv să considerăm cele două dimensiuni ale dreptății ca aflându-se într-un conflict; este vorba mai degrabă de existența unei tensiuni constitutive a sensului dreptății. Această tensiune dă seama atât de pluralitatea sensurilor dreptății, cât și de travaliul istoric operat asupra conceptului de dreptate prin intermediul imaginarului social (ideologie și utopie). „Nevoia de utopie” (Ricoeur) îmbracă de cele mai multe ori haina dreptății, exprimând în forma ficțiunii tensiunile dintre sensul social și sensul subiectiv al dreptății, în evaluarea prezentului.

Dincolo de problema criteriilor dreptății, care transformă discuțiile despre dreptate într-un „dialog al surzilor” (Platon), „ideologia modernă” (Dumont) a cristalizat sensurile multiple ale dreptății într-o structură conceptuală bipolară. Pe de o parte, societatea modernă are tendința de a privilegia criteriul juridico-normativ, în vederea legitimării raporturilor istorice de putere care au constituit-o. Dreptatea înseamnă atunci (re)încadrarea unei situații concrete în norma impersonală a legii, fără a ține seama de „forme de viață” (Wittgenstein) sau de trăirile subiective ale celor implicați. Imparțialitatea devine atunci condiția necesară pentru ca brațul dreptății să țină balanța neînclinată, iar judecata să fie condusă de norme universal valabile și nu de pasiuni.

Pe de altă parte, odată cu disoluția credinței în transcendența valorilor și cu erodarea marilor sisteme metafizice care operau cu presuposiția subiectului transcendental, sistemele juridice nu mai pot opera cu concepte „tari” despre dreptate sau despre om. Împotriva normei „pure” kelseniene și a organului care o edictează se ridică astăzi subiectul, individual sau comunitar, cu particularitățile lui psihologice, sociale, morale ori sexuale, în baza cărora își proclamă „dreptatea” impură, subiectivă, idiosincronică. Sub pretextul falimentului real sau închipuit al Subiectului metafizic (preluat de sistemele juridico-normative), un subiect „în carne și oase” reclamă drepturi pe care sistemele juridice moderne nu le puteau considera curând posibile teoretic și realizabile practic.

Colocviul „Tensiuni ale dreptății: între subiectivitate și normativitate” își propune să dezbată o serie de întrebări care rezultă din considerarea acestei duble perspective asupra dreptății. Cum poate fi gândită mai departe dubla natură a dreptății? Ce fel de criterii și teorii ale dreptății pot opera într-o societate seculară? Ce soluții oferă teoriile subiectivității la această tensiune dintre subiect și normă, sau dintre alteritate și ipseitate? Cum contribuie relativizarea valorilor la constituirea unui raport autentic și „just” cu Celălalt? Ce consecințe rezultă din confruntarea criteriilor „tari” ale dreptății cu criteriile „slabe”, la scară globală? Participanții sunt invitați să aducă în discuție, să problematizeze și să dezbată acele aspecte care pot aduce clarificări cu privire la tema propusă și la conceptele aflate în conexiune.

Colocviul se adresează cadrelor didactice și cercetătorilor, precum și doctoranzilor din domeniile științelor umaniste, sociale, politice și juridice. Aceștia sunt rugați să trimită la adresa electronică centrulhffp@gmail.com : **titlul intervenției propuse, rezumatul acesteia (de maxim 500 de cuvinte) și un scurt CV (care să conțină afilierea instituțională, domeniile de interes, contribuțiile științifice semnificative și datele de contact ale autorului – telefon și email), precum și ziua dorită pentru intervenție.**

Termenul-limită de depunere a propunerilor pentru colocviu este 25 octombrie 2015. Programul final al colocviului va fi anunțat pe data de 31 octombrie.